

Hitit sfenksini geri istiyoruz

► 1917'de Berlin'e götürülen Hitit sfenksinin geri alınması halinde Almanya'dan istediğimiz Bergama Sunağı ve Troya Hazinesi'nin iade yolunun açılabileceği belirtiliyor.



Hitit sfenksi - Ait olduğu topraklara dönebilecek mi?

DİLEK ZAPTÇIOĞLU

BERLİN - Alman arkeologların 1917'de barış için Boğazköy'den Berlin'e taşıdıkları Hitit sfenksinin iadesi görüşmeleri bugün Berlin'de başlıyor. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürü Prof. **Engin Özgen**, uzmanlar düzeyindeki görüşmelerde Türkiye'yi temsil etmek üzere Berlin'e geldi. Prof. Özgen, sfenksin geri alınmasıyla Almanya'dan istediğimiz Bergama Sunağı ve Troya Hazinesi'nin iadesinin de yolunun açılabileceğini öne sürdü. Alman tarafı ise, görüşme hakkında basına da bilgi vermemekte ısrar ediyor.

Hitit sfenksinin iadesi 1920'lerden beri gündemde. Alman arkeologlar, Boğazköy'de buldukları iki sfenksi ve yaklaşık 10 bin adet yazılı tableti 1917 yılında onarım amacıyla Berlin'e taşımışlardı. İkinci Dünya

■ *Arkası Sa. 17, Sü. 1'de*

Hitit sfenksini geri istiyoruz

■ Baştarafı 1.Sayfada

Savaşı'ndan önce sfenkslerden biriyle 3 bin tablet Türkiye'ye geri verildi. İkinci Dünya Savaşı ve Almanya'nın bölünmesinin ardından Doğu Berlin'deki Önyasa Müzesi'nde kalma konusu Demokratik Almanya Cumhuriyeti ile sürdürüldü.

Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürü Prof. Engin Özgen'in Berlin'de gazetemize verdiği bilgiye göre, eserin iadesi ancak 1973'de Demokratik Almanya'nın Türkiye tarafından resmen tanınmasından sonra yeniden gündeme geldi. Türkiye ve Demokratik Alman Bilimler Akademisi arasında 1987'de zamanın eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü Dr. **Nurettin Yardımcı** ve genel müdür yardımcısı **Erdoğan Natun**'un yaptığı görüşmeler sonucu kalan tabletler sfenksin de iadesi için ülke kararı alındı ancak sfenksin iadesi için 1990'nın mart ayında tekrar masaya oturuldu. Bu kez Almanya'nın birleşmesinden sonra Türkiye'nin muhatabı, müzeyi devralan **"Prusya Kültür Varlığını Koruma ve Yaşatma Vakfı"** oldu.

Kültür Bakanlığı, 1991 yılında Berlin Önyasa Müzesi'ne resmi başvuruda bulunarak, Hitit uygarlığının başkenti Boğazköy (Hattuşaş)'dan çıkarılıp Berlin'e götürülmüş bulunan sfenksi geri istedi.

Berlin'deki müzelerden sorumlu **"Pusya Kültür Varlığını Yaşatma ve Koruma Vakfı"** bunun üzerine basına açıklamada bulunarak, **"Türkiye, sfenksin sahibi olduğunu kanıtlasın"**

dedi. Alman tarafı, sfenksin arkeolojik kazılarda **"Almanya'ya düşen yasal pay"** olarak Berlin'e getirildiğini öne sürdü.

Aynı iddiayı 1990'daki görüşmelerde Demokratik Almanya'yı temsil eden Doğu Berlin Önyasa Müzesi Müdürü **Liana Jakob Rost** ortaya atmıştı. Rost gazetelere verdiği demeçte, **"Türkler ellerinde belge bulunduğunu söylüyor ama buna inanmıyoruz"** diyor ve **"Sfenks, o zamanın adetlerine göre arkeolojik kazılarda Almanya'ya düşen paydı"** şeklinde konuşuyordu. Almanya, sfenksi yasal yollardan edindiğini kanıtlamak yerine, Türkiye'nin eserin gerçek sahibi olduğunu belgelemesini istiyordu.

Kültür Bakanlığı bütün belgeler bir araya getirerek kapsamlı bir dosya hazırladı. Eserin 1917'de restorasyon amacıyla geçici olarak Berlin'e götürüldüğünü kanıtlayan dosya, Ankara'daki Alman Büyükelçiliği aracılığıyla Berlin'deki yetkililere iletildi. Dosyayı inceleyen Alman yetkililer geçen yıl Kültür Bakanlığı'na görüşme önerisinde bulundular.

Sfenksin iadesinin bir Karun Hazinesi'nin iadesine benzemediğini belirten Prof. Engin Özgen, **"Karşımızda özel sektörde-ğil devlet var, bu yüzden her şey daha bürokratik yürüyor"** diyor.

Boğazköy'de ancak çift halinde tarihi konumunu alabilecek olan sfenkslerden biri İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde bulunuyor. Berlin'de kalanı ise, gömüldüğü duvardan şimdilik müze ziyaretçilerine gülümsemeye devam ediyor.